

Інвестиційні перспективи аграрного сектору України: виклики та стратегії
для залучення капіталу та реалізації грантових проектів.

УДК 631.164

Шалигіна Ірина
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування

**ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИВАННЯ В АГРАРНИЙ СЕКТОР
ЕКОНОМІКИ В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ**

Завдяки потужному виробництву та експорту Україна відіграє ключову роль у забезпеченні глобальної світової продовольчої безпеки. До початку повномасштабної війни вона входила до п'ятірки найбільших експортерів зернових, експортувавши три чверті від виробленого, тоді як на внутрішнє споживання припадало лише 20–25 %. До 2022 року Україна забезпечувала 10 % світового експорту пшениці, понад 14 % кукурудзи та понад 47 % світових поставок соняшникової олії. В 2023-2024 р.р. за допомогою міжнародних та європейських партнерів Україна змогла залишитися ключовим постачальником зерна та соняшникової олії на світових ринках. Отже, сільськогосподарський сектор України був і залишається важливою складовою економіки, а також ключовим елементом відбудови країни після війни. Проте, для ефективної віднови необхідно враховувати вимоги та стандарти ЄС, оскільки Україна прагне інтеграції до цього союзу. Принцип «відбудувати краще, ніж було» означає, що відновлення аграрної галузі має зосереджуватися не лише на поверненні до довоєнних рівнів виробництва, але й на розв'язанні екологічних проблем, таких як деградація ґрунтів, забруднення довкілля, втрата біорізноманіття та зміни клімату. Це дає можливість для запровадження нових підходів і технологій, що сприятимуть стійкому розвитку.

Крім того, розвиток аграрного сектору необхідно розглядати в контексті сталого розвитку сільських територій, залучаючи до цього процесу місцеві громади, фермерів, уряд та міжнародних партнерів. Такий підхід сприятиме не тільки економічному зростанню, але й забезпечить довгострокову стійкість сільського господарства на шляху до євроінтеграції. Інвестувати кошти в земельні ресурси, навіть під час війни, є надійним напрямком їх зберегти від інфляції та воєнних ризиків. Цієї думки в 2023 році дотримувалися більш ніж 16% інвесторів, і саме цей актив за оцінками аналітиків є найменш податливим до різних кризових явищ з прибутковістю від 8% річних [1].

Потенціал та переваги інвестування в український аграрний сектор представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Потенціал та переваги інвестування в український агросектор

Потенціал	Перевага
1.Аграрний	Загальна площа сільськогосподарських угідь в Україні становить близько 42 млн. га (без врахування земель на тимчасово окупованих територіях), що є одним із найбільших європейських банків земельних ресурсів. Саме це й дає значні переваги для того, щоб розвивати різні галузі агробізнесу.
2.Експортний	Україна була і є одним із найбільших світових експортерів такої агропродукції як: зерно, соняшникова олія, олійні культури та інша сільськогосподарська продукція. В 2022 році було експортовано на 23,6 млрд. дол. продукції аграрного сектору, що було меншим за рекорд 2021 року рік лише на 15%. В 2023 році експортовано на 21,8 млрд дол., що було меншим за 2022 рік на 7 % (через зміни логістичних шляхів або їх витрати). Вже за 3 квартали поточного 2024 року Україною було експортовано аграрної продукції на суму 10,5 млрд. дол.
3.Інноваційний	Потужне використання в агробізнесі сучасних сільськогосподарських технологій, а саме: сільськогосподарської автоматики, прецизійного землеробства, розвитку різних біотехнологій, вирощування органічної продукції, енергоефективні та екологічно чисті рішення у виробництві. Все це приваблює інвесторів та надає перспективи отримання високої врожайності та прибутковості з кожного га сільськогосподарських земель.
4.Підтримка Уряду	Урядом України активно підтримується аграрний сектор щодо залучення інвестиційних ресурсів. Запроваджуються плани щодо спільної з міжнародними фінансовими організаціями післявоєнної відбудови нашої країни, залучаються інвестиції за допомогою державних інституцій (Урядовим офісом із залучення та підтримки інвестицій та Міністерством закордонних справ).

Джерело: власні дослідження автора

Тому саме визначені потенціали та їх переваги аграрного сектору в Україні підтримують постійний інтерес інвесторів до цієї галузі економіки. Зараз реальні інвестиції в аграрну сферу сприятимуть формуванню досить стійкої, продуктивної та конкурентоспроможної системи виробництва, яким свою чергу є важливим елементом глобальних харчових ланцюгів. Досить важливим завданням є стимулювання інвестиційної активності в аграрну сферу, тому що саме вона має взаємодію із переробним комплексом через міжгалузеві зв'язки, що в свою чергу призводить до впливу на світову продовольчу безпеку. Інвестиції в розвиток сільського господарства генерують синергетичний ефект, що стимулює попит на продукцію суміжних галузей та сприяє формуванню їх власного інвестиційного потенціалу. Активізація інвестиційної діяльності не лише сприятиме зростанню обсягів аграрного виробництва, але й сприятиме розвитку галузей та регіонів, сприяючи підвищенню економічної ефективності сільськогосподарських підприємств та підвищенню рівня та якості життя населення [2].

Однак, реальним зараз є існування певних проблем, що перешкоджають забезпеченню агросфери інвестиційними ресурсами. Основні з них наведені в таблиці 2.

Таблиця 2 – Проблеми інвестування ресурсів в український агросектор

Проблема	Її наслідки та можливі напрямки вирішення
1. Нестабільність у політичній та економічній сферах	Викликає у інвесторів сумніви та недовіру. Для формування сприятливого інвестиційного клімату необхідно реалізувати дієві державні реформи, що спростять умови ведення бізнесу та забезпечать рівні можливості для всіх учасників ринку. Створення ефективного та привабливого інвестиційного середовища потребує плідної співпраці між владою та бізнес-спільнотою.
2. Слабка інфраструктура та транспортна система в сільських районах (особливо прифронтових)	Це обмежує можливості раціонального використання інвестицій в аграрний сектор. Розвиток цих галузей є ключовим для створення умов, що сприятимуть зручному й швидкому переміщенню товарів і послуг. Інвестиції в інфраструктуру та транспорт можуть поліпшити умови для сільського господарства. Розвиток сучасних транспортних мереж (доріг, залізниць, логістичних центрів) дозволить забезпечити більш швидку та ефективну доставку сільськогосподарської продукції як на національний, так і міжнародний (світовий чи європейський) товарні ринки.
3. Нестача доступного фінансування та обмежене кредитування аграрних підприємств	Це не дозволяє їм ефективно розвиватися та залучати інвестиційні ресурси. Для подолання цієї проблеми необхідно враховувати всі особливості аграрного сектору, надавати адаптовані фінансові рішення для різних типів аграрних підприємств: створювати спеціальні програми підтримки (субсидії, фінансові стимули для розвитку, державні грантові програми, тощо).
4. Слабка (недостатня) інноваційна складова	Вирішальним фактором для залучення інвестицій та підвищення ефективності аграрної сфери стане розвиток наукових досліджень і впровадження на підприємствах галузі сучасних методів. Необхідно стимулювати сільськогосподарські підприємства до впровадження інновацій, надаючи їм фінансову підтримку та податкові пільги (стимули) для використання більш сучасних технологій. Має вдосконалюватися співпраця із науковими інститутами, ВНЗ та технічними структурами.

Джерело: власні дослідження автора

Отже, створення комплексної загальної державної стратегії на підставі існуючих потенціалів стане головним елементом для повернення інвестицій не тільки в економіку країни в цілому, а й зокрема спрямує їх і в аграрну сферу. Тому необхідно створити всі необхідні умови, щоб якомога скоріше подолати виклики у політичній, економічній, інфраструктурній, екологічній та соціальній сферах, що в свою чергу створить ефективне інвестиційне середовище як для самих інвесторів так і для розвитку аграрної сфери України.

Список використаних джерел:

1. Роїк О. Агроінвестиції: глобальне бачення, локальні проблеми. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/agroinvesticiyi-globalne-bachennya-lokalni-problemi.html> (дата звернення 20.10.2024)

2.Вініченко І.І., Дідур К.М., Добродзій Т.В. Інвестиції в сільське господарство як головне джерело досягнення продовольчої безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід* № 1/2024. – С.49-55.